

Přehled předložek*

ἀνά s ak. **po** □ podlíně (ἀν' ἐκατόν *vždy po stu*) □ místně (ἀνά Μιλῆτων *po Milétu*) □ způsobově (ἀνά λόγῳ *podle poměru*)

Ve složeninách **zpět, opět** (ἀνα-μυνησκούαι *rozpomínám se*) □ **vzhůru** (ἀν-ἄνω *vedu vzhůru*)

ἀντί s gen. **namísto, za** (ἀντί αὐτοῦ *na jeho místě, za něho*; ἀντί Χρημάτων *za peníze*)

Ve složeninách též **proti-** (ἀντι-θεός *odporuji*) □ **srovnatelně s** (ἀντί-θεός *bohům rovný*, tj. schopen zaujmout jejich místo)

ἀπό s gen. **od** □ místně (ἀπό Μιλῆτων *od Milétu*) □ časově *od* (ἀπ' οὗ *od té doby co*) □ o měně bezprostřední příčině/původu **od, z, vlivem** (ἀπό θεῶν *od bohů* × ἐκ θεῶν)

Ve složeninách též **nazpět** (ἀπο-λαμβάνω *znovu získávám*) □ vyjadřuje negaci (ἀρ-επιτείν *zakázat*), dovršení (ἀρ-εργάζομαι *dokončuji*), zesiluje (ἀπο-φαίνομαι *vyjevuji*)

δίᾳ s gen. **skrze, prostřednictvím** (δίᾳ γῆς *zemí*; δι' ἡμῶν *našim prostřednictvím*) □ časově **skrz = stále** (δίᾳ νυκτός *po celou noc*; δίᾳ παντός *vždy*; δίᾳ τέλους *až do konce*) □ o intervalech **po** (δίᾳ πολλῶν *v dlouhých intervalech*)

– s ak. **kvůli/díky** (δι' ἡμεῶς *díky nám*; δίᾳ νόσῳ *pro nemoc*)
Ve složeninách též **roz-** (δίᾳ-λέγομαι *rozmlouvám*) □ **úplně** (δίᾳ-κλήνω *zůstávám až do konce*)

εἰς/ἐς s ak. **do, k** □ místně/časově (εἰς Σικελίαν *na Sicílii*; ἐς ὄρα *dokud*) □ způsobově/zřetelově **co do** (εἰς δύνανται *podle schopnosti*; *nakolik je s to*; ἐς τὰ ἄλλα *v ostatních ohledech*)

ἐκ (před samohláskou ἐξ) s gen. **z** □ místně (ἐκ Φοινίκης *z Foinikie*), časově **od** (ἐξ οὗ *od té chvíle, co*; ἐκ παιδῶν *od dětství*) □ o bezprostřednější příčině/původu (ἐκ θεῶν *řizením bohů* × ἀπό θεῶν, οἱ ἐξ ἀγαθῶν *urození*)

Ve složeninách **vy-** (ἐκ-φέρομαι *vyndším*) □ **zcela** (ἐξ-ἐλέγχομαι *jednoznačně usvědčuji*)

ἐν s dat. **v** □ místně/časově (ἐν Σπάρτῃ *ve Spartě*; ἐν ᾧ *zatlímco = „v kterémžto čase“*), **mezi** (ἐν ἡμῖν *mezi námi*) □ **v moci** (ἐν τῷ θεῷ *tò télos ἦν výsledek byl v boží moci*)

ἐπί s gen. □ místně **na** (ἐπί γῆς *na zemi*) □ časově **za** (οἱ ἐπ' ἡμῶν *naši vstoupníci*) □ **u** (ἐπί πύργων *při všech příležitostech*)

– s dat. **u** (ἐπί θαλάττῃ *u moře*) □ vztah závislosti (ἐπ' ἐμοί *na mně*, tj. *v mé moci*) □ časově **po** (ἐπί τοῦτους εἴπευ *nato řekl*) □ udává důvod, záminku, cíl (χαίρειν ἐπί τῷ *z něčeho mít radost*) □ udává podmínku (ἐπί τούτῳ *za této podmínky*)

– s ak. **k, na, proti** (ἐπί ποταμῶν *k řece*) □ místní/časový rozsah **po** (ἐπί πολλῶν χρόνων *po dlouhou dobu*; ἐπί τὸ πολλὸν *daleko*)
Ve složeninách často vyjadřuje přidání (ἐπί-βάλλω *přihazuji*)

Přehled předložek

κατά s gen. **dole, dolů** (κατὰ γῆς *pod zemí/zemí*) □ **proti** (κατὰ Κέλαου *proti Kelsou*)

– s ak. **podél** (κατὰ ποταμῶν *podél řeky*) □ **podle, na základě** (κατὰ τοὺς νόμους *podle zákonů*) □ distributivní **po** (καθ' ἡμέραν *den po dni*, tj. *denně*; καθ' αὐτὸν σῶμα *o sobě*) □ vyjadřuje způsob (καθ' ἡσυχίαν *klidně*)

Ve složeninách též **zcela** (κατα-φαγεῖν *míst beze zbytků*) □ **zpět** (κατα-λεῖπω *nechávám za sebou*)

μετά s gen. **s** (μετ' αὐτῶν *s nimi*)
– s ak. **po** (τὰ μετὰ τὰ φυσικὰ βιβλία *knihy po Fyzikách*, tj. Aristotelova *Metafyzika*)

Ve složeninách o **podílu** (μετ-έχω *mám účást na*) □ o změně **pře-** (μετα-βάλλω *přeměňuji*) □ **za, po** (μεθ-όδος *cesta za*)

παρά s gen. **od** (οἱ παρ' αὐτοῦ *jeho příbuzní*) □ i příčinně (viz ὑπὸ s gen.)

– s dat. **u, při** (παρ' αὐτῶν *u něho*)
– s ak. **k** (παρ' αὐτῆν *k ní*) □ **(o)proti** (παρὰ δόξαν *proti očekávání*) □ **podél** (παρὰ γῆν *podél pobřeží*)

Ve složeninách též **vedle, navíc, navíc** (παρ-εἶδος *přisedlíci*; παρέρχομαι *mijím*)

περί s gen. **o, ohledně** (περὶ οὗ *o tobě*, σοφός *peří tivos, v jistém oboru*)

– s dat./ak. **okolo** (περὶ αὐτῆ *okolem ní*) □ **ohledně** (περὶ φυχῆν *co se týče duše*)

– περί bývá někdy postpozitivní, v tom případě mění přízvuč: γῆς περί *o zemi*

Ve složeninách též **pře-** o stupni kvality i kvantitě (περι-γίγνομαι *vynikám i přebývám*)

πρό s gen. časově/místně **před** (πρὸ μάχης *před bitvou*), i ve smyslu preference (πρὸ πάντων *především*) □ příčinně **za** (πρὸ τῆς πατριδος *za vlast*)

Ve složeninách též **vpřed** (προέρχομαι *postupuji*)

πρὸς se všemi pády **směrem k, u** (πρὸς ἐμὲ *léγε mluví ke mně*; πρὸς ποταμῶν *při řece*)

– s gen. **od, ze strany, působením čeho** (πρὸς θεῶν *působením bohů*)

– s dat. **k tomu navíc, kromě** (πρὸς τούτοις *mimoto*)

– s ak. způsobově **podle** (πρὸς φύσιν *přírozeně*, πρὸς βίαν *násilím*) □ **vůči** (πρὸς τὰ θεῖα *ve srovnání se zřítatly*) □ účelově (πρὸς τί *k čemu?*)

Ve složeninách často **při-** (προσ-φέρομαι *přináším*)

σύν/ἔνυ s dat. **s** (i ve složeninách, např. συν-άγω *shromažďuji*)

ὑπέρ s gen. □ místně **nad** (ὑπέρ κάμυς *nad vesnicí*) □ příčinně **za** (μύχομαι *ὑπέρ ἡμῶν bojuji za vás nebo i místo vás, stov. ἄντι a πρό*) □ **o, ohledně** (jako περί)

– s ak. **přes** (ὑπέρ οὐδὼν *přes práh*; ὑπέρ ἀνθρώπων *nad možností člověka*)

ὑπὸ s gen./dat. □ **pod, zpod** (τὰ ὑπὸ γῆς *věci pod zemí*) □ příčinně s gen. **od, působením čeho** (ve smyslu angl. *předložky by*, ὑπὸ τῆς μητρὸς *trépetται je vychovávána matkou*)

– s ak. **směrem pod** (ὑπὸ δένδρον *pod strom*)

Ve složeninách též **poněkud, zvolna** (ὑπ-έρχομαι *zvolna postupuji*), □ **taině** (ὑπ-άνω *taině odháněním*)

* Pro další méně běžné funkce viz NUN 207 SM 167C–70Z